

Dosarul nr. 2r-375/23
2-18137324-01-2r-21082023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (A. Brăgaru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Pahopol, R. Pulbere, A. Malîi)

DECIZIE

13 decembrie 2023

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Aliona Miron
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Liubovi Rusnac-Șubernițchii, reprezentată de avocatul Lada Grișina,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Liubovi Rusnac-Șubernițchii împotriva lui Serghei Șubernițchii, intervenient accesoriu Simion Ciuciu, privind constatarea concubinajului, recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie, declararea nulității parțiale a contractului de vânzare-cumpărare, anularea titlului de autentificare a dreptului de proprietate, anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de proprietate, partajarea mijloacelor bănești și compensarea cheltuielilor de judecată, împotriva încheierii din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 29 ianuarie 2018, Liubovi Rusnac-Șubernițchii a depus o cerere de chemare în judecată împotriva lui Serghei Șubernițchii, intervenient accesoriu Simion Ciuciu, privind constatarea concubinajului, recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie, declararea nulității parțiale a contractului de vânzare-cumpărare, anularea titlului de autentificare a dreptului de proprietate, anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de proprietate, partajarea mijloacelor bănești și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 01 martie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Liubovi Rusnac-Șubernițchii împotriva lui Serghei Șubernițchii, intervenient accesoriu Simion Ciuciu, privind constatarea concubinajului, recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie, declararea nulității parțiale a contractului de vânzare-cumpărare, anularea titlului de autentificare a dreptului de proprietate, anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de proprietate, partajarea mijloacelor bănești și compensarea cheltuielilor de judecată.

La 15 martie 2022, avocatul Lada Grișina, în interesele apelantei Liubovi Rusnac-Șubernițhii, a declarat apel împotriva hotărârii din 01 martie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Prin încheierea din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, nu s-a dat curs cererii de apel și s-a acordat apelantei termen de 10 zile de la data recepționării încheierii, pentru depunerea cererii de apel în conformitate cu prevederile art. 364 – 365 CPC, inclusiv în limba de stat și într-un număr egal cu participanți la proces, și prezentarea dovezii achitării taxei de stat în suma de 6 750 de lei.

La 28 octombrie 2022, Liubovi Rusnac-Șubernițhii a prezentat cererea de apel motivată.

Totodată, prin demersul din aceeași dată, Rusnac-Șubernițhii a solicitat scutirea integrală de la plata taxei de stat, motivând că, este pensionară și invalid de gradul II cu pensie în mărime de 3 875,25 lei iar situația financiară este foarte gravă. Totodată a menționat că, în cadrul examinării cauzei civile în instanța de fond a fost scutită de la plata taxei de stat la depunerea cererii de chemare în judecată.

Prin încheierea din 10 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis parțial cererea apelantei privind scutirea de la plata taxei de stat. S-a scutit parțial apelanta Liubovi Rusnac-Șubernițchi de la achitarea taxei de stat, impuse prin încheierea din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, fiind stabilit cuantumul taxei de stat la depunerea cererii de apel în sumă de 3 000 lei. S-a acordat apelantei termen de 10 zile, din momentul recepționării încheierii, pentru prezentarea dovezii achitării taxei de stat în sumă indicată.

Potrivit avizului de recepție (f.d.94, vol. III), Liubovi Rusnac-Șubernițhii a recepționat încheierea din 10 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău la 10 ianuarie 2023.

La 18 ianuarie 2023, Liubovi Rusnac-Șubernițhii a depus cerere prin care a solicitat eşalonarea plății taxei de stat, până la prima ședință de examinare a cererii de apel. Totodată, la cererea de eşalonare, apelanta a anexat ordinul de plată a taxei de stat în mărime de 1 000 lei.

Prin încheierea din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins demersul privind eşalonarea plății taxei de stat, depus de Liubovi Rusnac-Șubernițchi, s-a restituit cererea de apel depusă de Liubovi Rusnac-Șubernițhii împotriva hotărârii din 01 martie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, și s-a restituit suma de 1 000 lei, achitată de Liubovi Rusnac-Șubernițchi conform ordinului de încasare a numerarului nr. NN87-B20 din 17 ianuarie 2023.

La 4 august 2023, Liubovi Rusnac-Șubernițchi, reprezentată de avocatul Lada Grișina, a declarat recurs împotriva încheierii din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând repunerea în termen, casarea încheierii contestate și emiterea unei încheieri noi prin care să fie admis demersul de eşalonare a plății taxei de stat.

În motivarea recursului, recurenta a exprimat dezacordul cu încheierea contestată, invocând că aceasta face imposibilă desfășurarea mai departe a procesului, iar prin acest fapt i se încalcă dreptul de acces liber la justiție și la judecarea echitabilă a cauzei.

În context, a reținut că instanța de apel a omis faptul că instanța de fond a scutit-o de la plata taxei de stat în baza actelor ce confirmă situația ei financiară precară, că este pensionară, cu grad de invaliditate.

Conform art. 425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

La caz, instanța de recurs constată că încheierea contestată a fost pronunțată la 25 ianuarie 2023.

La 22 februarie 2023 Curtea de Apel Chișinău a expediat participanților la proces copia încheierii (f.d.105, vol. II), însă date despre recepționarea acesteia lipsesc.

În cererea de recurs depusă la 4 august 2023, recurenta a menționat că a recepționat încheierea la 31 iulie 2023.

Din aceste considerente, Completul de judecată constată că Liubovi Rusnac-Șubernițchi s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termen.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) din Codul de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copieii certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Conform art. 427 lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind spre rejudecare problema soluționată prin încheierea casată.

În conformitate cu art. 83 din Codul de procedură civilă, taxa de stat reprezintă o sumă care se percepe, în temeiul legii, de către instanța judecătorească în beneficiul statului de la persoanele în ale căror interese se exercită actele procedurale de judecare a cauzei civile sau cărora li se eliberează copii de pe documente din dosar.

În acțiunile patrimoniale, taxa de stat se determină în funcție de caracterul și valoarea acțiunii, iar în acțiunile nepatrimoniale și în alte cazuri prevăzute de lege, în proporții fixe, conform Legii taxei de stat.

Astfel, o condiție necesară pentru admiterea spre examinare a cererii de apel reprezintă plata taxei de stat, dovada căreia conform art. 365 alin. (4) din Codul de procedură civilă se anexează la cererea de apel.

Totodată, prevederile art. 85 alin. (4) din Codul de procedură civilă stipulează că, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică sau juridică este scutită de către judecător (de către instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

Subsidiar, în conformitate cu art. 4 alin. (1) din Legea taxei de stat nr. 1216-XII din 3 decembrie 1992, în cazurile prevăzute de lege, la cerere, judecătorul sau instanța judecătorească, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, este în drept să elibereze, complet sau parțial, de plata taxei de stat persoanele fizice și juridice, precum și să eșaloneze sau să amâne achitarea taxei de stat.

Conform art. 86 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecătorul, până la acceptarea cererii de chemare în judecată, soluționează cererile părților privind amânarea sau eșalonarea plății taxei de stat ținând cont de situația lor materială. Dacă reclamantul nu a plătit în termen taxa de stat, instanța scoate cererea de pe rol.

Deci, normele sus enunțate admit cazuri în care instanța de judecată, în funcție de situația materială a părții la proces, este în drept să amâne plata taxei de stat, în dependență de probele prezentate în acest sens.

La caz, din actele cauzei s-a constatat că, la depunerea cererii de apel împotriva hotărârii din din 01 martie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, avocatul Lada

Grișina, în interesele apelantei Liubovi Rusnac-Șubernițchii, a solicitat scutirea de la plata taxei de stat.

Ulterior admiterii parțiale a cererii de scutire de la plata taxei de stat prin încheierea din 10 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin cererea din 18 ianuarie 2023, reprezentantul apelantei a solicitat eșalonarea plății acesteia până la prima ședință de examinare a cererii de apel, anexând bonul de plată parțială în sumă de 1 000 lei.

În motivarea cererii a invocat situația financiară dificilă a apelantei, făcând referire la faptul că achitarea taxei prin plată unică o va lipsi de mijloacele de trai.

La demersul înaintat, a anexat ordinul de plată a taxei de stat în mărime de 1000 lei, copia ordinului de încasare a pensiei în sumă de 3 874,28 de lei, copia ordinului de plată pentru servicii de furnizarea gazelor naturale și copia ordinului de plată pentru servicii de furnizarea energiei electrice (vol. III, f.d.97-100).

Curtea de Apel Chișinău, prin încheierea din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a respins demersul privind eșalonarea plății taxei de stat.

A motivat respingerea cererii de eșalonare a achitării taxei de stat, reținând că a luat în calcul situația materială a apelantei și a constatat că suma de 3 000 lei va fi accesibilă spre achitare.

Totodată, motivând că apelanta nu a prezentat dovada achitării integrale a taxei de stat în termenul acordat, instanța de apel a restituit cererea de apel și suma de 1 000 lei, achitată de Liubovi Rusnac-Șubernițchi conform ordinului de încasare a numerarului nr. NN87-B20 din 17 ianuarie 2023.

Instanța de recurs consideră că, deși instanța de apel prin încheierea sa din 10 noiembrie 2022 a constatat lipsa temeiurilor de scutire integrală a apelantei la declararea apelului împotriva hotărârii din 01 martie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, aceasta în mod greșit a apreciat aceleași argumente la adoptarea încheierii din 25 ianuarie 2023, reținând că acestea au fost deja examinate și respinse prin încheierile de respingere a scutirii integrale.

Or, argumentele și probele prezentate de reprezentantul apelantei în susținerea cererii de scutire, deși sunt aceleași, nu pot fi apreciate ca având aceeași relevanță la examinarea cererii de eșalonare a achitării taxei de stat în temeiul prevederilor art. 4 alin. (1) din Legea taxei de stat nr. 1216 din 3 decembrie 1992.

Iar, din aceste motive, Completul de judecată conchide că probele prezentate de reprezentantul apelantei în susținerea cererii de eșalonare a plății taxei de stat pentru examinarea apelului, urmează a fi apreciate de instanța de apel din această perspectivă.

În context, instanța de recurs evidențiază că art. 6 § 1 CEDO garantează fiecărei persoane dreptul de a sesiza o instanță cu orice contestație referitoare la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil, iar factorul financiar, respectiv incapacitatea de a achita o taxă de stat printr-o plată unică, nu poate servi ca motiv de a nu recurge la această cale de atac.

În toate cazurile de exercitare a recursului/apelului instanța de judecată trebuie să examineze posibilitatea reducerii cuantumului acesteia, scutirii sau amânării plății taxei de stat pentru recurentul/apelantul care invocă situația grea financiară la momentul relevant.

Curtea, nu exclude ipoteză că interesele unei bune administrări a justiției pot să justifice impunerea unei restricții de natură financiară în accesul unei persoane la o

instanță (cauza Tolstoy - Miloslavsky vs. Regatului Unit), dar această restricție se impune a fi una justificată, generată de situația celui ce recurge la calea de atac, dar și conformă normelor care guvernează accesul la justiție.

Respectiv, în condițiile în care norma legală și situația materială a apelantului prevede amânarea/eșalonarea plății taxei de stat, impunerea achitării ei până la acceptarea cererii de apel spre examinare, ar limita dreptul de apel al apelantei Liubovi Rusnac-Șubernițchi și, într-un final, ar restricționa nejustificat accesul ei la justiție, încălcându-i astfel dreptul fundamental garantat de art. 6 § 1 din Convenție (cauza Clionov vs. Moldova).

Având în vedere cele reținute și luând în considerare omisiunea instanței de apel de a stabili capacitatea apelantei de a plăti integral, prin plată unică, taxa de stat la momentul depunerii cererii de apel, Completul de judecată conchide că soluția de a restitui apelul ar restricționa nejustificat accesul la justiție al apelantei Liubovi Rusnac-Șubernițchi și s-ar admite astfel încălcarea dreptului de acces la o instanță, garantat de art. 6 § 1 CEDO.

Iar, în consecință, întru respectarea dreptului apelantei/recurente la un proces echitabil, instanța de recurs ajunge la concluzia de a admite recursul declarat, de a casa încheierea din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău și de a restitui cauza la rejudecare în același complet de judecată, de la stadia de primire a cererii de apel.

În conformitate cu art. 427 lit. b) și art. 428 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Liubovi Rusnac-Șubernițchii, reprezentată de avocatul Lada Grișina.

Se casează încheierea din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Liubovi Rusnac-Șubernițchii împotriva lui Serghei Șubernițchii, intervenient accesoriu Simion Ciuciu, privind constatarea concubinajului, recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie, declararea nulității parțiale a contractului de vânzare-cumpărare, anularea titlului de autentificare a dreptului de proprietate, anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de proprietate, partajarea mijloacelor bănești și compensarea cheltuielilor de judecată și se restituie cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în același complet de judecată, la stadia de primire a cererii de apel.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac

Președinte, judecător

Aliona Miron

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc